

ראביעה אלעדוויה

מערכית: שמואל רגולנט, לזכור

שירי אהבת האל

תִּפְלְתָהּ – אֹרְחָה אֶךְ יִרְאֵי הָאֱלֹהִים יִשְׁנִים
 וְשִׁנְתָהּ נֶאֱבַקְתָּ עֵקֶשְׁנִית עִם הַתְּפִלָּה
 וְחִיָּיָה הִם שְׁלָל אִם תִּשְׁכִּיל וְלֹא
 כְּהֶרֶף עֵין יִחַלְפוּ וַיֵּאבְדוּ עַד כָּלָה

*

פְּלִשְׁתָּ לְנֹתִיב רוּחִי אֵלַי
 כְּמוֹ עִם אֲבָרְהָם אֲדָם הַמַּעֲלָה נְהַגְתָּ עִמִּי
 מִדֵּי דְבָרֵי הָיִיתָ שִׁיחִי
 מִדֵּי הָאֱלֹמִי הָיִיתָ לְהֵמִי

*

גְּבִיעֵי וַיִּנִּי וְאֲחִי לְשִׁתִּי שְׁלוּשָׁה
 וְאֲנִי הִרְבִּיעִית שׁוֹקֶקֶת אֶהְבֶּה
 גְּבִיעֵי חֲדָה וְהַעֲנֶגָה תַּחֲוֹלְלוּ סָבִיב
 וּבֵינָם הָאֶחָד לְמִשְׁנֵהוּ לְשׁוֹתִיו הַמוֹזֵג נַעֲנֶה
 וְאִם הַתְּבוֹנְנָתִי לֹא רִאִיתִי אֶת הָאֵל
 וְאִם נִכְחַתִּי רִאִיתִי רַק אוֹתוֹ
 הוּא מוֹכִיחֵי אֶהְבֵּתִי אֶת יַפְעוֹתָיו
 נִשְׁבַּעְתִּי לֹא אֶאֱזִין לְהַבְלִי-תוֹכַחְתָּךְ
 כְּמָה דְמַעוֹת הַגְּרָתִי
 מִרֵּב דְבִקְוִתִי וְשִׁכְרוֹן אֶהְבֵּתִי
 תַּפְלְתִּי לֹא נַעֲנַתָּה וּבְלֹא חֶבְדֵךְ אֶתוֹ
 נוֹתַרְהָ וְעֵינַי הַחֲבוּלָה נִדְרַדְתָּ שָׁנָה

*

הוּ שְׁמַחַת-גִּילִי וְתַקְוִתִי וּמַעֲזִי
 וַיִּדְרִידִי וְתוֹחַלְתִּי וּמִשְׁאֲלִתִּי
 אֶתָּה מְשׁוֹשׁ לְבִי אֶתָּה יְהִי
 אֶתָּה לִי יָרִיד אֲמַתִּי מִכְּלִכְלִי וְלֵהֵמִי
 בְּלַעֲדֶיךָ הוּ חַיִּי וְנֶאֱמַנִי
 בְּרַחֲבֵי הָאָרְצוֹת לֹא שׁוֹטְטִיתִי
 כְּמָה חֲסָדִים עָלַי הִרְעַפְתָּ
 כְּמָה תְּשׁוּרוֹת וְסַעַד מִיָּדְךָ נַחֲלִיתִי
 אֶהְבֵּתְךָ עֵתָּה הִיא יַעֲדִי וְרוּחַתִּי
 אֶתָּה וְךָ-עֵין-לְבִי שְׁנַדְלַח
 כְּמוֹ מִיָּזֵן מִמֶּךָ שְׁכַרְתִּי
 אֶתָּה לִי מִבְּטָח בְּעַת צָרָה
 אִם אֵיטֵב בְּעֵינֶיךָ הִנְנִי נִכּוֹנָה
 הוּ תוֹחַלְתָּ לְבִי עֵתָּה זֶה בָּאָה יִשׁוּעַתִּי

*

מִי יִתֵּן וְתִנְעִים לִי אֶת חַיִּי אֶף כִּי מָרִים הֵם
 מִי יִתֵּן וְתִרְצָה אֶף כִּי יִרְאֵי הָאֱלֹהִים יִשְׁנִים
 מִי יִתֵּן וְאֶהְבֶּה גְדוּלָה תִּשְׁרַח בֵּינֵינוּ
 גַּם כִּי בִינִי וּבֵינָם יִרְאֵי הָאֱלֹהִים שְׁמָה
 אִם נֶאֱמַנָה יִדְרִיתְךָ כָּל הַשְּׂאָר פֶּאֶיִן
 וְכָל אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה מִשְׁמָה

*

עֲשִׂיתִיךָ בְּלִבִּי בֶן-שִׁיחִי
 לָךְ אֶתִּיר גּוֹפִי שְׁנַחֲשׂוֹף לְהַתְרוּעֵעַ בְּמַחֲצִיתְךָ
 אֵלַיךָ גּוֹפִי תוֹחַלְתִּי
 אֶהְוֶבִי לְבִי הוֹמָה לְרַעוּתְךָ

החל במאה ה-9 החלה להתפתח אצל המוסלמים השקפת עולם פילוסופית תיאולוגית שהתגבשה לתיאוריה מיסטית - תצווה, צופיות. הצופים הגלו בסגפנות: צומות, התבודדות ודחיית עולם החומר, ותרגילים גופניים שונים כהכנה ליום הדין, והרבו בתפילה ובחשבון הנפש.

לדעת חוקר האסלאם בן המאה הקודמת י"י גולדציהר, הושפעה הצופיות מהנצרות ומן הגנוסטיקה, תנועה מיסטית נזירית שצמחה בעולם ההלניסטי במאה הראשונה או השנייה לספירה, וכן מהניאופלטוניות, על פיהן העולם הוא היררכיה שבראשה האחד המושלם, הטוב והבלתי מוגבל שממנו שופע כל היש, השכל, הנפש והעולם הגשמי בדרך של האצלה. כמו כן הושפעה הצופיות מהדתות ההודיות, בטכניקות כמדויציה, עצירת הנשימה, שימוש במחרוזות תפילה ועוד.

עם זאת, מרבית החוקרים מסכימים שהתצווה היא בעיקר פרי התפתחות פנימית של האסלאם, שהתגבשה, חרף מקורותיה הרבים, ליצירה מיוחדת ומקורית.

את ששת השירים הרליגיוזיים שהובאו כאן כתבה המשוררת הצופית הנודעת ראביעה אלעדוויה (717-801) ילידת בצרה שבעיראק, בת רביעית למשפחה ענייה, שנמכרה לעבדות ושחררה. לאחר תלאות יצאה למדבר להתבודד, ועם שובה לבצרה התפרסמה כסגפנותה הקיצונית, ובכוח הגמור שרחשה לענייני העולם הגשמי. סביב עדוויה התקבצו תלמידים רבים וייחסו לה כוחות נבואיים ונסיים.